

**DN. DVRANDI|| à Sancto Portiano, in Senten=||tias
Theologicas Petri Lombardi|| Commentariorum libri||
quatuor.||**

Durandus <de Sancto Porciano>

Antverpiæ, 1567

Quæstio septima. Vtrum actus fidei sit certior q[uam] actus scientię an
eco[n]uerso.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72607](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72607)

ad finem supernaturalem vt dictum iur prius, ergo sunt in nobis immediate à Deo. Et sic per infusionē. Infunditur autē fides nō quin sine ea infusa possumus credere verum supernaturale, sed quia nō ita promptē & facilliter vt determinatū fuit. 2. lib. dist. 28. q. 2. & sic patet secundū.

9. Quātum ad tertium scilicet de ordine fidei ad spem & charitatem sciendum est q̄ duplex est ordo, scilicet naturę & temporis, loquendo de ordine temporis fides non precedit spem, aut charitatem, sed simul tempore infunduntur. Cuius ratio est, quia hæc infunduntur nobis à Deo vt ordinet nos ad beatitudinem, sed vnum non sufficit sine aliis vt prius patuit, ergo Deus qui non deficit in necessariis non infundit vnum sine aliis, sed omnia simul supposita dispositione recipientis. Loquēdo autem de ordine naturę fides precedit spem & charitatem. Quod patet primo ex actibus. Quia qualis est ordo in actibus talis est in habitibus, sed sperare & amare qui sunt actus spei & charitatis supponit credere quod est actus fidei. Affectio enim boni supponit eius cognitionem, ergo spes & charitas supponunt fidem. Secundo patet idem per illud quod dicitur Heb. ii. fides est substantia speranda: ubi rerum & ex ponitur substantia. i. fundamentum. Et in eodem cap. dicitur q̄ accedētem ad Deum oportet quod credere ponitur primum principium salutis.

10. Ad primum argumentum dicendum quod virtutes quę non important in actu suo imperfectionem fuerunt plenissime in Christo: fides autem prout pertinet ad statum merendi pro quo solum est necessaria, importat imperfectionem in actu suo, quia est de nō visis, propter quod non fuit in Christo, qui ab instanti suę cōceptionis vidit Deum per essentiam.

11. Ad secundum dicēdum q̄ fides est virtus infusa, secundum generalem & largā rationē virtutis, nō autē strictē & propriē, sicut philosophi loquuntur de virtutibus. Quod autem dicitur q̄ fides est ex auditu, verū est, quantum ad propositionē credibilium, sed nō quantum ad habitū. Supposito enim habitu ad hoc q̄ exeat in actum, necesse est quod credibilia proponantur.

12. Ad rationes alterius partis dicendum. Ad primam q̄ non omnis habitus verū dicens est virtus strictē & propriē, nisi illud verum perfectē cognoscatur per euentiā in se, vel per resolutionē ad illa quę ex se sunt nota, quod non est ex fide.

13. Ad secundum dicēdum q̄ non est simile de fide & charitate, quia amor potest esse perfectus, vbi cognitio est imperfecta. Intentio enim amoris non respondet intentioni boni cogniti, qualitercūq̄ sit illud bonum cognitū. Si enim cognoscamus per certitudinē aliquid minus bonum, & per coniecturam probabilem aliquid magis bonum: magis diligimus bonum cognitū per probabilem coniecturam, q̄ cognitum per certitudinem, quia æstimamus illud magis bonum, quamvis æstimatio certa perfectior sit quam coniectura probabilis. Et quia per fidem habemus obscuram cognitionē de obiecto perfectissimo & optimo: ideo non obstant imperfectione actus fidei, actus charitatis potest esse perfectus, & habitus à quo elicitur virtuosus, quamvis fides à qua elicitur actus imperfectus non sit virtus propriē.

QUESTIO SEPTIMA.

Vtrum actus fidei sit certior quam actus scientiæ, an econuerso.

Tho. 2. 2. q. 4. ar. 8.

Tertio queritur, vtrum actus fidei sit certior, q̄ actus scientiæ, an econuerso. Et videtur quod actus fidei sit certior, quia sicut se habet habitus ad habitū, sic actus ad actum, sed habitus fidei est certior scientiæ, secundum illud Aug. 13. de Trin. cap. 1. Nihil est homini certius sua fide, ergo actus fidei est certior actu scientiæ.

2. Item quanto mediū causans cognitionē est certius, tanto cognitio est certior: sed diuina autoritas, quę est medium per quod credimus, est certior quacūq̄ ratio humana, per quā aliquid scimus, ergo cognitio fidei est certior quam cognitio scientiæ.

3. **I**N CONTRARIUM arguitur, quia visus est certior q̄ auditus, sed fides est ex auditu (vt videt Ro. 10) scientia autem est intellectualis visio: principia etiā qua-

rundam scientiarum resolui possunt vsq̄ ad aliqua corporaliter visa, vt in mathematicis: ergo videtur q̄ tales sciētię certiores sūt fide.

4. Itē Hugo de Sacra. lib. 1. dicit q̄ fides est voluntaria certitudo supra opinionē, & infra scientiā cōstitutura, ergo certitudo fidei est inferior certitudine scientiæ.

5. **R**ESPONSI O. Videnda sunt duo circa istā questionē. Primum est, cum ponantur plures actus fidei, saltē secundū nomen. s. credere Deū, credere Deo, & credere in Deū. Quis istorū sit magis proprius actus fidei. Secundū est de comparatione actus fidei ad actum scientiæ.

6. Quantum ad primū sciendum est q̄ credere Deum, & credere Deo sunt præcise actus fidei, & vnus actus non plures. Credere autem in Deum non est præcise actus fidei, sed fidei & charitatis simul, & sunt etiā plures, & non vnus actus tantum. Ad cuius euentiā sciendum est quod Deus, siue suprema veritas se habet ad actum credendi tripliciter. Vno modo vt obiectū quod creditur siue aliquid circa ipsum, sicut credimus Deum esse trinum & vnū, esse incarnatum, vel aliquid huiusmodi. Alio modo vt ratio credendi, quicquid enim credimus, credimus inuitentes veritati diuine quę talia reuelauit. Tertio modo se habet vt finis, secundum illud Ioan. 20. Hęc autē scripta sunt vt credatis, & vt credentes vitā habeatis. Credere ergo Deū dicit comparationem actus credendi ad Deum, vt ad obiectum creditum. Credere autem Deo dicit comparationem actus credendi ad Deum, sicut ad rationem, siue causam mouentem ad credendum, seu medium credendi. Et quia idem actus est quo tenditur in obiectū, vt obiectum, & quo tenditur in obiectum per medium: ideo vnus & idem actus est credere Deo, & credere Deū. Credere autem in Deum dicitur habitudinē actus credendi ad Deum, tanq̄ ad finem, quem fides ostendit, & ad quē charitas inclinatur. vnde credere in Deū idē est quod credere amare, & credendo & amando in eum ire, seu tendere. Et hi sunt duo actus duorū habituum, fidei scilicet & charitatis, vt de se patet.

7. Quantum ad secundū, scilicet vter actus sit certior, scilicet fidei, an scientiæ, dicitur multipliciter. Vno modo q̄ duplex est certitudo, quæ dā euentiæ, & sic scire certius est quam credere. Quia quod scitur euidens est, non credere certius est q̄ scire. Quia scilicet credēs firmius adhæret creditis, q̄ sciens scitis. Sed istud nō videtur propter duo. Primum est, quia firmitas adhæssionis improprie dicitur certitudo. Certitudo enim non stat cum falsitate. firmitas autem adhæssionis quandoq̄ est in falsis, vt patet in hæreticis, & in aliis qui pertinaciter adhærent suis opinionibus falsis: ergo firmitas adhæssionis non habet proprie rationem certitudinis. Secundum est, quia firmitas adhæssionis adhuc videtur esse maior in actu scientiæ, q̄ in actu fidei: illi enim firmius adhæremus à quo difficilius recedimus, sed homo difficilius recedit à sciētia si verē sit sciens, & sciat se scientem esse, quam à fide. Ab illa enim videmus frequenter recedere hominem: ergo firmitas adhæssionis videtur esse maior in actu scientiæ quam in actu fidei.

8. Alio modo dicitur quod aliquid potest esse certius dupliciter. Vno modo secundū se. Alio modo quoad nos. Primo modo credere est certius quam scire, quia credita, puta Deum esse trinum & vnū, & similia sunt certiora secundum se, quam scita à nobis. Secundo modo est econuerso, quia scire certius est quoad nos quam credere. Sed nec istud videtur valere, quia licet ista distinctio possit ali quo modo habere locum in creditis & scitis, sicut dicit Philof. 2. Metaph. de substantiis separatis, quia notiores sunt secundum se substantiis sensibilibus, quamvis non nobis, sed potius minus notæ. Tamen in habitibus & actibus non potest habere locum ista distinctio. Cuius ratio est, quia habitus est dispositio habentis, & actus est eius perfectio in comparatione ad obiectum: & ideo nō est certior actus vel habitus, nisi per quem obiectum fit nobis certius, quamvis possit dici nobilius ex sola nobilitate obiecti. Et hoc patet ex textu Philosophi in principio libri de Anima, vbi distinguit nobilitatem scientiæ in nobilitatem quę est secundum certitudinem, & in illam quę est ex nobilitate obiecti, quod non esset si certitudo

* aliis pro quanto

Tho. 1. 2. q. 62. ar. 4.

Magistri Durandi de Sancto Porciano

tudo scientiæ esset secundum certitudinem obiecti. Tunc enim omnis scientia quæ esset nobilior quoad obiecta, esset nobilior quoad certitudinem, quia obiecta quæ sunt nobiliora ut diuina sunt certiora secundum se. Certitudo ergo actus vel habitus non est ex certitudine obiecti secundum se, sed ex modo quem ponit habitus circa habentem & actum eius: nullo ergo modo actus vel habitus dicitur certior, nisi sit certior quoad nos.

Item distinctio quæ ponitur secundo. Metaphysicæ de obiectis, quæ quædam sunt notiora simpliciter & secundum se quædam verò sunt notiora nobis, non videtur esse vera, nisi sanè intelligatur. Potest enim contra eam opponi sic, sicut nihil dicitur scibile, vel scitum, nisi à scientia, sic nihil dicitur noscibile, vel notum, nisi à notitia. Scientia autem & notitia conditiones sunt scientis & noscentis, & non rei scitæ vel notæ, ergo nulla res est secundum se scita vel nota, sed solum quoad nos, qui sumus scientes & noscentes ergo illa distinctio qua aliquid dicitur esse notum secundum se, vel notum nobis non videtur bona. Et dicendum ad hoc quod nihil dicitur scibile vel scitum, noscibile, vel notum, nisi ratione scientis & noscentis. Sed solus homo non est sciens & noscens, imò tenet infimum gradum inter creaturas intellectuales. Et ideo non omne illud quod est homini notius est deo notius est simpliciter notius, quia est notius secundum supremam notitiam. Et quod est notius angelo, est notius in secundo gradu, sicut notitia angeli est media inter notitiam dei & hominis. Et tunc dictum Aristotelis verificatur hoc modo, quia quæ sunt sublimioris naturæ in entitate sunt prius nota deo & angelo, qui sunt sublimioris virtutis in cognoscendo. Deus enim primò cognoscit essentiam suam, & per eam cognoscit alia. Et idem dicit Aristoteles de qualibet intelligentia, duodecimo Metaphysicæ: propter quod illa quæ sunt sublimioris entitatis dicuntur notiora secundum se, quam sensibilia, quæ sunt nobis notiora, quia sunt primò cognita, & maxime à supremis cognoscentibus, qui sunt Deus & angelus, sed simpliciter loquendo nihil dicitur scitum vel notum secundum se & absolute, sed nihil ex habitu alicuius scientiæ vel notitiæ ad ipsum.

Redeundo ergo ad propositum aliter dicendum est, quod quavis aliquid creditum, puta Deum esse trinum & unum, sit secundum se certius & notius, quam multa scita de creaturis, modo quo dictum est, tamen multi habitus scientiæ & actus sunt in nobis certiores & notiores fide & actu eius extensiuè, & intensiuè, quia illud quod habet plures modos certitudinis certius est extensiuè, sed sic est de scientia respectu fidei, quia scientia & actus eius habent certitudinem evidentiam, & certitudinem adhesionis: si tamen debeat dici certitudo. Fides autem habet solum certitudinem adhesionis, quare &c. Item intensiuè, quia certius est quod dubitationi est impermixtius, sed scientia nullo modo potest habere permixtam dubitationem. Fides autem potest habere aliquem modum dubitationis permixtum etià salua fide, ergo videtur quod scientia sit certior intensiuè fide. Item constat quod certior est scientia beatorum, quam fides credentium, sed istud non est ex ratione obiecti, quod idem est utrobique scilicet diuina essentia, & dei veritas sed solum ratione modi diuersi quo tendit intellectus in deum visum & creditum: ergo in proposito, certior est scientia quæ habemus de deo (puta quod sit vnus) quam fides quam habemus de ipso, puta quod sit trium propter certiorum modum quo tendit intellectus ad ipsum per scientiam magis quam per fidem.

Ad primum argumentum dicendum quod beatus Augustinus non intendit dicere quod fides sit certior aliis habitibus, ita quod per idem certificetur homo de creditis, sicut per scientiam de scitis, sed vult dicere quod habens fidem, ita certus est se habere fidem, sicut certus est de quocumque alio, credens enim experitur se credere, & per consequens habere fidem: nihil autem est certius experientia, ad quam fit resolutio aliorum, ut habeatur plenior certitudo.

Ad secundum dicendum quod quando mediū causans cognitionem est certius non solum in se, sed quoad nos, tunc cognitio est certior, aliàs non, ut declaratum est prius. Diuina autem auctoritas, propter quæ credimus, licet sit certissima

in se, non tamen nobis. Qualiter enim certi sumus quod deus dicat ea quæ credimus, non nisi quia sic tenet ecclesiæ. Unde sicut alia credita tenemus sub iudicio, sic sola fide tenemus quod dicta scripturæ sit factum diuina auctoritate: & ideo diuina auctoritas non est nobis notior, quæ humana ratio demonstratiua, per quam scimus.

QUESTIO OCTAVA. Vtrum Charitas sit forma fidei. Tho. 2. 2. q. 4. art. 3.

CIRCA Tertium principale queritur, vtrum fides sit forma fidei. Et videtur quod non, quia forma, & id cuius est forma, vnum sunt subiecto, sed fides & Charitas non sunt vnum subiecto, quum fides sit in intellectu & charitas in voluntate, ergo charitas non est forma fidei. Item si Charitas esset forma fidei, aut esset forma substantialis, aut accidentalis, non substantialis, quia tunc fides non maneret sine charitate, nec accidentalis, quia accedens non est nobilius subiecto: Charitas autem est nobilior fide, ut dicitur 1. Cor. 13. in fine, igitur &c.

In Contrarium arguitur, quia illud per quod aliquid viuunt & operatur est eius forma, sed fides operatur per charitatem, seu per dilectionem, ut sancti dicunt: viuunt etià per eam, quia sine operibus charitatis fides mortua est, ut dicitur Iac. 2. ergo Charitas est forma fidei.

RESPONSIO. Circa quæstionem istam videntur duo. Primum est, qualiter fides formetur per charitatem. Secundum est, an eadem fides numero possit esse informis, & formata.

Quantum ad primum sciendum est quod sicut virtus vel actus virtutis moralis potest considerari dupliciter. Vno modo secundum esse naturæ, alio modo secundum esse morale, sic virtus vel actus virtutis infusus, puta fides, potest considerari dupliciter. Vno modo, secundum id quod est in esse naturæ. Alio modo, secundum id quod est in esse meritorio. Considerando primo modo fidem vel actum fidei nihil eorum formatur per aliquid aliud, quia forma vel perfectio aduenit perfectibili, sed nihil secundum esse naturæ aduenit potentie perfectæ per habitum fidei, nisi actus eius, qui est vltima eius perfectio naturalis, ergo nec charitas, nec aliquid aliud est forma fidei, vel actus eius, considerando ea secundum esse naturæ, si autem considerentur secundum esse meritorium, sic charitas potest dici aliquo modo forma fidei, & actus sui, nisi quod distinguendum est de forma, quia vno modo aliquod proprie dicitur forma, illud scilicet quod inhæret & denominat subiectum, sicut color dicitur forma corporis. Alio modo dicitur aliquod forma largè, quia denominat, licet non inhæreat, & sic charitas potest dici forma fidei & cæterarum virtutum, quantum ad esse meritorium, quia actus earum dicitur & sunt meritorii, quia imperantur à charitate, sine qua non habent rationem meriti: & sic patet primum.

Quantum ad secundum dicendum est quod eadem fides numero potest esse informis & formata. Quod patet dupliciter. Primo, quia destructo posteriori non oportet prius destrui, sed charitas est posterior fide salte ordine naturæ, ut ostensum est supra, ergo destructa charitate potest remanere eadem fides. Secundo, quia charitas non est forma fidei inhærens, sed extrinseca, nec informat fidem vel actum eius quoad esse naturæ, sed quoad esse meritorium ergo ea destructa, destruitur & meritum, non autem fides quoad id quod est essentialiter: & sic patet secundum.

Ad rationes patet responsio, quia dicitur prime probant quod charitas non sit forma inhærens. Alia autem probat quod est forma extrinseca denominans actum, quoad rationem meriti, quod concessum est.

QUESTIO NONA.

In quo vt in subiecto sit fides. Tho. 2. 2. q. 4. art. 2. q. 5.

SECUNDO queritur in quo sit fides. Et videtur quod non sit in damnatis, quia per fidem ambulamus, ut dicitur 2. Corin. 5. cap. Sed damnatis cum sunt in termino non conuenit vltierus ambulare, ergo in eis non est fides.

Item videtur quod saltem non sit in demonibus, quia nullus actus bonus & laudabilis potest esse in demonibus